

مدرسه شهری

شماره ۴۷ تابستان ۹۶

No.47 Summer 2017

۱۷۹-۲۰۰

زمان پذیرش نهایی: ۱۳۹۶/۳/۱

زمان دریافت مقاله: ۱۳۹۵/۷/۱۲

بررسی وضعیت پارکهای شهری با رویکرد توسعه پایدار (مورد مطالعه: شهر شیراز)

علیرضا پاک فطرت - دانشجوی دکترای جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران.

مسعود تقواوی* - استاد گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران.

چکیده

Check the status of urban parks with Sustainable Development Approach (Case Study: Shiraz)

Abstract

Urban green space with functions, activities and services that meet the diverse ecological, social and psychological foundation for the sustainable development of the city. A significant part of the spaces in the form of parks created to optimize the management of sustainable urban development, municipalities are facing many challenges. The aim of this paper is to examine the park with urban sustainable development approach, in order to fulfill their assessment of the physical, environmental, socio-economic and cultural sustainability According to Garden Shiraz referred citizens are stopped. This research and development for the purpose, methodology, analytical and survey questionnaire is the where the researcher was used. The population included 1522 citizens referred to in Shiraz city parks, stratified random sampling proportional to the sample and the sample, respectively. The mean condition, implies that the 39 items, 23 items of assessment is less than average. The worst among the aspects related to socioeconomic and items of investment on facilities (average 38/2), investment suitable economical (average 40/2), parking lots in the park (mean 44/2), Distribution fair park (mean 51/2), of distribution facilities and services available at the park in different areas (average 7/2), respectively.

Keywords: green spaces, urban parks, sustainable development, the city of Shiraz.

فضای سبز شهری با کارکردها، فعالیت‌ها و خدمات متنوع خود که واحد ارزش اکولوژیکی، اجتماعی و روانی است، شالوده توسعه پایدار شهر می‌باشد. بخش قابل توجهی از این فضاهای در قالب پارکهای ایجاد می‌شود که مدیریت بهینه آن در راستای توسعه پایدار شهری، شهرداریها را با چالشهای سیار مواجه کرده است. لذا این مقاله با هدف بررسی وضعیت پارکهای با رویکرد توسعه پایدار شهری، ارزیابی آنها در راستای تحقق ابعاد کالبدی، زیست محیطی، اقتصادی- اجتماعی و فرهنگی توسعه پایدار را بر اساس دیدگاه شهروندان مراجعة-کننده به پارکهای شهر شیراز دنبال می‌نماید. پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی و توسعه‌ای، از نظر روش، توصیفی- تحلیلی و پیمایشی می‌باشد که در آن از ابزار پرسشنامه محقق ساخته استفاده شده است. جامعه آماری شامل ۱۵۲۲ نفر از شهروندان مراجعة کننده به پارکهای شهر شیراز، به روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای مناسب با حجم نمونه و استفاده از فرمول کوکران، بوده است. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که میزان میانگین وضعیت پارکهای شیراز در راستای تحقق توسعه پایدار، (از ۱/۵۱ تا ۵/۱) می‌باشد که نشان دهنده وضعیت نه چندان مطلوب پارکها است. بررسی میانگین وضعیت، بیانگر این نکته است که از ۳۹ گویه، وضعیت ۲۳ گویه کمتر از حد متوسط ارزیابی شده است. بدترین وضعیت در بین ابعاد مربوط به بعد اقتصادی- اجتماعی و گویه‌های وضعیت سرمایه گذاری بر امکانات اغذیه فروشی (میانگین ۲/۳۸)، وضعیت سرمایه گذاری مناسب اقتصادی (میانگین ۲/۴۰)، وضعیت پارکینگ در پارکها (میانگین ۲/۴۴) و وضعیت توزیع عادلانه پارکها (میانگین ۲/۵۱)، وضعیت توزیع عادلانه امکانات و خدمات موجود در پارکها در مناطق مختلف (میانگین ۲/۵۷) می‌باشد. مصرف قلیان و مواد مخدر و حضور ارادل و اوپاش از مهمترین آسیبهای اجتماعی موجود در پارکها بوده است. بهترین راهبردهای پیشنهادی در ارتقاء نقش پارکها در تحقق توسعه پایدار شهری، توسعه پارک‌ها با توجه به نیازهای گروه هدف، افزایش قابلیت دسترسی، افزایش سرمایه گذاریها مناسب اقتصادی و بهره‌گیری از تجهیزات و امکانات مناسب، ارتقاء شیوه‌های مدیریت فنی در پارکها و اتخاذ روابع عدالت محورانه می‌باشد.

وازگان کلیدی: فضای سبز، پارکهای شهری، توسعه پایدار، شهر شیراز.

مقدمه

و ویژگیهای شهروندان، عدم توجه به استانداردهای لازم در طراحی و عدم مشارکت‌های مردمی مواجه می‌باشند و تمامی این موارد مدیریت بهینه آنها را با چالش رو به رو کرده که کلانشهر شیراز نیز از این امر مستثنی نبوده است. در دهه‌های اخیر، شهرهای بزرگ ایران از جمله کلانشهر شیراز، در طی روند بازسازی کشور؛ شاهد رشد و توسعه چشمگیری بوده‌اند. رشد جمعیت و توسعه شهرنشینی در این سکونتگاه‌ها از یک سو و ساختار فضایی نامتعادل، بی‌هدایتی در تخصیص منابع و کمبود شدید و توزیع ناعادلانه خدمات شهری از سوی دیگر منجر به افزایش آلودگی‌های زیست‌محیطی و نیز برهم زدن روابط اجتماعی سنتی و سلامت روانی ساکنان شهرها شده است که در صورت عدم چاره‌اندیشی و پیش‌بینی تدبیر لازم، باعث بروز مشکلاتی در سطح وسیع جامعه می‌گردد.

شهر شیراز با دارا بودن ۳۴۸,۳۵۹,۱ نفر جمعیت در سال ۱۳۸۵ و ۶۶۵,۴۶۰,۱ نفر در سال ۱۳۹۰ (مرکز آمار ایران، سرشماری عمومی نفوس و مسکن، ۱۳۸۵ و ۱۳۹۰)، به عنوان یکی از کلانشهرهای کشور، در طی دهه‌های اخیر رشد و توسعه شدیدی را تجربه کرده است به طوری که مساحت محدوده شهری شیراز از ۱۴۳۳۵ هکتار در سال ۱۳۸۵ به ۱۹۳۲۲ هکتار در سال ۱۳۹۰ رسیده است که این امر علاوه بر تخریب فضاهای سبز شهری، نارسایی‌های را در برخورداری مطلوبتر از اینگونه فضاهای برای شهروندان فراهم آورده است. از سوی دیگر رشد و توسعه سریع جمعیت شهر شیراز سبب شده است تا پارک‌ها و فضای سبز آن با تناسب، رشد پیدا نکرده و نارسایی‌های عدیده‌ای در بهره‌مندی از این فضاهای به وجود آید که از جمله آن می‌توان به کمبود فضاهای دسترسی نامناسب به پارک‌ها و فضای سبز، کمبود امکانات و تجهیزات اشاره نمود. بنابراین در راستای پیامدهای توسعه شهری و بیچیدگی معضلات زیست‌محیطی آنها، برنامه‌ریزی در زمینه فضای سبز شهری و توسعه و گسترش آن

پیامدهای توسعه شهری و در نتیجه آن کاهش سهم فضای سبز و باغ‌های شهری و پیچیدگی معضلات زیست‌محیطی، موجودیت فضای سبز و گسترش آن را اجتناب ناپذیر کرده‌اند؛ بگونه‌ای که امروزه مفهوم شهرها بدون وجود فضای سبز در اشکال مختلف آن دیگر قابل تصور نیست. شهرها به عنوان کانونهای تمرکز فعالیت و زندگی انسانها، برای اینکه بتوانند پایداری خود را تضمین نمایند، چاره‌ای جز پذیرش ساختار و کارکردهای مؤثر سیستم‌های طبیعی ندارند. لذا امروزه وجود فضای سبز در کنار بخش فیزیکی و بی‌جان شهرها در راستای ایفای نقش‌های متعدد از قبیل کارکردهای کالبدی، زیست‌محیطی، روانشناختی و اجتماعی و ... امری بدیهی است (اذانی و همکاران، ۱۳۸۹، ص ۳). بطوری که در برنامه‌ریزی‌های توسعه‌ای، پایدار برای تمامی جنبه‌های توسعه‌ای مدنظر قرار گرفت، جایگاه فضاهای سبز به عنوان یک رکن توسعه پایدار حائز اهمیت شده است (لاهیجانیان و شیعه بیگی، ۱۳۸۹، ص ۷۲). مهم‌ترین تأثیر فضای سبز در شهرها تعديل دما، افزایش رطوبت نسبی، لطافت هوای جذب گرد و غبار است (پوراحمد، ۱۳۸۸، ص ۳۱). بعلاوه فضاهای سبز شهری می‌توانند فشارهای روحی- روانی و نیازهای جسمی انسان شهرنشین را نیز کاهش دهند (موسی کاظمی و علی‌اکبری، ۱۳۸۹، ص ۱۳۶). امروزه بخش قابل توجهی از فضای سبز شهری در قالب پارک‌ها ایجاد می‌شود. پارک‌ها (بوستانها) علاوه بر ایجاد زیبایی از منظر شهرسازی، می‌توانند مکان مناسبی برای گذراندن اوقات فراغت شهروندان و انجام فعالیتهای فرهنگی، اجتماعی و تفریحی محسوب شوند. اما بررسی نتایج پژوهش‌های مختلف نشان می‌دهد که پارک‌ها و فضای سبز با مشکلات و چالشهای مختلفی از جمله عدم توزیع عادلانه در سطح شهر، عدم توجه به شرایط فرهنگی، اجتماعی، بومی، نیازها، خواسته‌ها

در پی شهری

فصلنامه مدیریت شهری
Urban Management
شماره ۴۷ تابستان ۹۶
No.47 Summer 2017

۱۸۰

مدیریت شهری

فصلنامه مدیریت شهری
Urban Management
شماره ۴۷ تابستان ۹۶
No.47 Summer 2017

۱۸۱

پژوهش با هدف بررسی وضعیت پارکهای شهری با رویکرد توسعه پایدار شهری، ارزیابی وضعیت پارکها در راستای تحقق ابعاد کالبدی- ساختاری، زیست محیطی، اقتصادی- اجتماعی و فرهنگی توسعه پایدار را بر اساس دیدگاه شهروندان مراجعت کننده به پارکهای شهر شیراز دنبال می نماید. برخی از مطالعات انجام شده در زمینه پژوهش حاضر به شرح ذیل می باشند:

بسیاری از مشاهدات و مطالعات بیانگر این است که فضای سبز در بهبود سلامتی، رفاه و احساس خوشبختی افراد تاثیرگذار می باشد. از جمله این موارد مطالعه کاپلان (۱۹۹۵) نشان دهنده تاثیر فضای سبز بر سلامت فیزیکی و مطالعه آریج و همکاران (۱۹۹۱) مبنی بر تأثیر فضای سبز در کاهش استرس، پژوهش‌های جنز و همکاران (۲۰۰۹) و سوگیاما و همکاران (۲۰۰۸ و ۲۰۱۰) تاکید بر تأثیر فضای سبز در بهبود و انجام فعالیتهای فیزیکی بیشتر، مطالعه تاکانا و همکاران (۲۰۰۲) افزایش طول عمر، پژوهش فرنسیس و همکاران (۲۰۱۲) حاکی از تأثیر بر افزایش تعاملات اجتماعی و مطالعه امبری و فلیمینگ (۲۰۱۳) و مکرون و موراتو (۲۰۱۳) و برترام و ردانز (۲۰۱۴) تأثیر این فضاهای بر شادی، ایجاد رفاه و افزایش رضایتمندی از زندگی می باشد. بسیاری از مطالعات نشان دهنده این است که استفاده از فضای سبز با ترس از جرائم اجتماعی همراه است که از جمله، مطالعه اسچیپر جین (۲۰۱۰) می باشد. برخی از مطالعات نشان می دهند فضاهای سبز به عنوان محلهای با ریسک بالا و خطرناک محسوب می شود (Gorgensen et al, ۲۰۰۷)، مردم از رفتن به این مکان‌ها هراس دارند (Jorgensen and, ۲۰۰۷). Anthpolou&Van den berg and Ter heijne (۲۰۰۵). در بسیاری از مطالعات ترس از قوع جرم، مانع از رفتن و استفاده از فضای سبز عنوان شده است al Cormack et al (۲۰۱۰).

- کالس و همکاران (۲۰۰۱) در گزارشی با عنوان «توسعه فضاهای سبز شهری به منظور ارتقاء کیفیت زندگی

بیش از هر زمان دیگری ضروری است. فضای سبز شهری به عنوان بخشی از فضاهای باز شهری نه تنها واجد ارزش اکولوژیکی است، بلکه خدمات اجتماعی و روانی بسیاری را ارائه می کند و به دلیل نقش مهمی که در برقراری تعاملات اجتماعی و گذران اوقات فراغت برای اشار مختلف جامعه ایفا می کند، ارزشمند است. بنابراین در شهرهای بزرگ به ویژه شهر شیراز، چنانچه فضای سبز به عنوان بخشی از خدمات شهری و نیز عنصری تاثیرگذار در نیل به توسعه پایدار شهری ضرورت یافته باشد؛ باید از نظر وجود کمی و کیفی و همچنین به لحاظ توزیع فضایی، عادلانه و مناسب با نیازهای جامعه و شرایط اکولوژیکی شهر باشد تا بتواند تنوعی از فرصت‌ها را ارائه نموده و منافع قبل توجهی از طریق مشارکت در سیستم‌های اکولوژیکی، زندگی اجتماعی و مجموعه‌های فیزیکی فراهم آورد. لذا فراهم‌سازی بستری مناسب جهت ارزیابی و سنجش وضعیت فضای سبز شهری و شاخص‌های مرتبط به آن، در فرآیند برنامه‌ریزی و توسعه به ویژه توسعه پایدار شهری شیراز امری لازم و ضروری است. در واقع بدون وجود چنین بستری بحث در مورد همه ابعاد توسعه پایدار به ویژه در این شهر و سایر کلانشهرهای مشابه بحثی بی مورد و بیهوده خواهد بود. انجام چنین پژوهشی به دلیل رویکردی مبنی بر ایفای نقش موثر پارکها و فضای سبز در ایجاد پایداری شهری، می تواند به عنوان الگویی جهت برنامه‌ریزی و توسعه پایدار شهرها مورد استفاده قرار گیرد. برنامه‌ریزی و توسعه پارکها و فضاهای سبز به منظور ساماندهی فضاهای سبز موجود، تعیین کمبودها، مناسب با نیازها و قابلیت‌ها از ضروری ترین نیازهای مدیریت و برنامه‌ریزی شهری در کلانشهر شیراز محسوب می شود که در پژوهش حاضر سعی بر آن شده است تا ضمن شناسایی شاخصهای مرتبط با پایداری، بین وضعیت پارکها و فضاهای سبز شهری شیراز و روند توسعه آن به گونه‌ای پایدار، ارتباطی منطقی برقرار شود. لذا این

- «ارزیابی توسعه پایدار شهری کلانشهر شیراز» مقاله‌ای دیگر است که شیخ‌الاسلامی و همکاران (۱۳۸۸) به آن اقدام کرده‌اند. آنها پس از ارزیابی وضع موجود شهر شیراز، نظام و روند توزیع فعالیتها، خدمات و چگونگی بهره‌برداری از منابع و تحلیل سیاستها و برنامه‌های اجرایی با انجام مطالعه کتابخانه‌ای، بررسی‌های تطبیقی و به صورت استدلالی- تحلیلی نتیجه می‌گیرند که روند توسعه کلانشهر شیراز مطلوب نبوده است.
- مقاله‌ای توسط موسی‌کاظمی و علی‌اکبری (۱۳۸۹) به منظور آزمون این فرضیه که سرانه‌های فضای سبز با وجود پایین بودن نسبت به سرانه‌های ملی و جهانی، در سطح مناطق شهر از توزیع متعادلی برخوردار نیستند، ضمن دستیابی به نماگرهای منتخب در بعد پایداری زیست- اجتماعی و بهره‌گیری از مدل استاندارد کردن و آزمون T-Test، وضعیت پایداری نواحی شهری را از نظر میزان بهره‌مندی از فضاهای سبز شهری مورد بررسی قرار گرفت و در نهایت نواحی را در پنج سطح پایدار، نیمه پایدار، بینایی و نیمه ناپایدار دسته‌بندی می‌کنند. نتایج نشان می‌دهد که شهر ایلام هم کمبود فضای سبز دارد و هم دارای توزیع نابرابر فضای سبز می‌باشد.
- در طرح تحقیقی که خاتون‌آبادی (۱۳۸۹) با عنوان و هدف «شناسایی ویژگیها و دیدگاه‌های شهروندان در زمینه اولویتهای، نیازها و نحوه مشارکت در حفظ و نگهداری پارکهای شهر اصفهان» انجام داد، نتایج نشان داد مهمترین مشکلات امنیتی- ایمنی فضای سبز شامل: معتقدان، افراد ولگرد و لاابالی، مشکلات بهداشتی شامل: سرویسهای بهداشتی، سطلهای زباله و...، مشکلات اداری شامل: اعمال سلیقه مدیران، تفاوت فرهنگ طراحان با کاربران پارک، عدم استفاده از مشارکت مردمی در نگهداری پارک‌ها، عدم محدودیت زمانی و مکانی در بهره‌برداری از پارک، عدم شناسایی کلی موانع ورود به پارک، تفاوت و تعدد مدیریت در تعیین کاربری‌های در شهرها و حاشیه آنها: معیار اجتماعی برای ارزیابی و توسعه فضاهای سبز شهری «بر تعیین معیارهای اجتماعی و پارامترهای آنها به منظور درک اهمیت اجتماعی فضای سبز تاکید نمودند.
- امین‌زاده و افشار (۱۳۸۱) در مقاله‌ای با عنوان «طراحی و الگوهای رفتاری: پیشنهادی برای بهسازی پارک‌های شهری»، به دو مقوله فضاهای شهری (به طور خاص پارک‌ها) و آسیبهای اجتماعی (به طور خاص اعتیاد) می‌پردازند.
- تقوایی و محمودی‌نژاد (۱۳۸۵) در مقاله خود با عنوان «توسعه پایدار و رفاه اجتماعی شهروندی» با هدف تبیین نظریه‌های توسعه پایدار و تامین رفاه اجتماعی که بصورت مطالعه مروری انجام شده است، توسعه انسانی را شاخص توسعه پایدار می‌دانند که به شکل-گیری سرمایه اجتماعی و ایجاد عدالت اجتماعی کمک می‌کند. آنها بیان می‌کنند که مفهوم پایداری با بسترسازی رفاه شهروندی ممکن می‌شود. لذا رفاه شهروندی محور توسعه پایدار شهری است که افزایش امنیت انسانی و رضایتمندی اجتماعی را می‌سازد.
- «ارزیابی کیفی نقش فضاهای سبز شهری و بهینه‌سازی استفاده شهروندان از آن در شهرکرد» عنوان و هدف مقاله‌ای است که محمدی و همکارانش (۱۳۸۶) تحریر کرده‌اند. روش انجام تحقیق به صورت اسنادی- تحلیلی و پیمایشی است که بخش اعظم اطلاعات به صورت ۱۰۰ پرسشنامه بین مراجعان به پارک ملت و لاله و تحلیل نهایی آنها انجام شده است. یافته‌های تحقیق نشان داد که پارکها و فضاهای سبز شهری از مهمترین عوامل موثر در شکل دهی به پایداری اجتماعی و همبستگی‌های شهری اند. ولی عواملی مانند مشکلات زندگی شهری، ایمنی پارک و فضاهای سبز، امنیت و متناسب نبودن امکانات مورد نیاز برای گروه‌های مختلف سنی و جنسی در این مکان‌ها از جمله عوامل کاهش تمايل شهروندان برای استفاده از این عرصه‌ها می‌باشند.

مدیریت شهری

فصلنامه مدیریت شهری
Urban Management
شماره ۴۷ تابستان ۹۶
No.47 Summer 2017

۱۸۳

نمک آب حاصل از نمک پاشی در زمستان به پای درختان، نصب انواع موانع فیزیکی در رفیوژهای کنار خیابان و فضای سبز میادین است. از طرفی درخت کاری های حاشیه کنار گذرها در معرض تصادف خودروها و آسیب در اثر عملیات عمرانی قرار دارند همچنین آبیاری آنها با تانکر بسیار دشوار است. همچنین در نهایت پیشنهاد شده است که رعایت ترکیب گونه ای از نظر تناسب و سازگاری آنها با یکدیگر و حفظ و ایجاد زیبایی منظر و تامین اکسیژن مدد نظر باشد.

- تقوایی و کیومرثی (۱۳۹۲) در مقاله ای با عنوان ارزیابی و مکانیابی بهینه پارکهای ناحیه ای و منطقه ای شهر شیراز با استفاده از مدل تحلیل سلسه مراتبی اقدام نمودند. نتایج بررسی آنها حاکی از تمرکز شدید پارکهای شهری و همپوشانی بسیار بالای حوزه نفوذ پارکهای شهری در مقیاسهای ناحیه ای و منطقه ای است.

- ملکی و همکاران (۱۳۹۴) به ارزیابی فضای سبز شهری ایرانشهر در ابعاد اجتماعی، فرهنگی، روانی و امنیتی و با روش توصیفی- تحلیلی پرداخته اند. نتایج این مطالعه نشان می دهد که فضاهای سبز ایرانشهر علاوه بر آثار مثبتی مثل تجمعات دوستانه، برقراری ارتباطات اجتماعی شهروندان ایرانشهری، قابلیت های فرهنگی پارک ها، کاهش افسردگی و استرس و نشاط آور بودن آنها، دارای تبعات منفی مثل افزایش جرم و جنایت، فروش مواد مخدر، تجمع معتادین و افراد بزهکار و کاهش ورود زنان و دختران نیز می شوند. این آثار منفی بیشتر در پارک های ناحیه ای و محله ای مشاهده می شود.

- شیتکه و همکاران (۲۰۱۶) با استفاده از ۳۱۵ پرسشنامه در شهر کراچی (پاکستان) و ۱۱۸ پرسشنامه در شهر هوچی مین (ویتنام) به مطالعه بر نحوه استفاده از فضاهای سبز شهری پرداختند. نتایج این مطالعه نشان می دهد در محدوده های مورد مطالعه، دلیل اصلی مراجعته به پارک ها، پیاده روی و گذران اوقات فراغت همراه با دوستان

شهری، تخریب فضای سبز کنار زمینهای ورزشی، مغایرت کاربری با کاربری در استفاده از فضای سبز، استفاده فراظرفیتی از پارک ها، مشاغل کاذب در پارک ها، مدیر مداری به جای کارشناس مداری، عدم وجود بودجه های دولتی به شهرداریها و یکنواختی طراحی پارک ها در کل شهر می باشد.

- بهمن پور و محزم زاده (۱۳۸۹) در مقاله «توسعه پایدار فضاهای سبز شهر تهران» به بررسی ویژگیهای فضاهای سبز شهری در سطح تهران اقدام نمودند. نتایج نشان داد که وضعیت از روند رو به رشد برخوردار است. تهدیدهای عمدۀ فضای سبز شهری در تهران عبارتند از: عدم تدوین طرح جامع فضای سبز، عدم نظارت بر حسن اجرای قوانین و مقررات، آفات و بیماریهای گیاهی، کمرنگ بودن نقش مشارکتهای مردمی، فقدان آموزش، تصرف و تخریب باغها.

- طبری و همکاران (۱۳۹۱) به پژوهشی با هدف ارزیابی پارک های شهری (ولیعصر و سراج) و بهینه سازی قابلیت استفاده آنها برای شهروندان قایم شهر (استان مازندران) اقدام نمودند. روش این تحقیق به صورت اسنادی- تحلیلی و پیمایشی بوده و یافته ها با توزیع ۱۱۷ پرسشنامه بین استفاده کنندگان پارک صورت پذیرفت. نتایج نشان داد که در هر دو پارک، مبلمان و امکانات ایمنی پارک در حد متوسط بوده اما به لحاظ امکانات فرهنگی، پارک سراج نسبت به پارک ولی عصر در جایگاه ضعیف تری قرار دارد؛ این در حالی است که هیچ اجزایی از عناصر مورد مطالعه این پارک ها در شرایط مطلوب نبوده است.

- در مقاله ای با عنوان «نگرشی بر فضای سبز کلان شهر تبریز» که توسط پاسبان اسلام و همکاران (۱۳۹۲) نوشته شده است، هدف از مطالعه ارزیابی وضع موجود فضای سبز کلان شهر تبریز و پیشنهاد راهکارهایی برای بهبود کیفی آن بوده است. مهمترین مشکلات فضاهای سبز تبریز، شکسته شدن ریفیوژها و خروج آب از آنها، نشت

آن دسته از زمین های شهری که برای تفریح و گذراندن اوقات فراغت مردم اختصاص داده می شوند، گفته می شود. از طرفی این فضای اجتماعی به سایر فضاهای سبز بازدهی اکولوژیکی و اجتماعی بسیار بالایی دارد. پارک های شهری: پارک هایی هستند که دارای جنبه های تفریحی، فرهنگی و زیست محیطی‌اند، و نقش آنها سرویس دهی به شهروندان مناطق مختلف شهر می باشد (مشکینی و همکاران، ۱۳۸۹، ص ۹۵).

- توسعه و توسعه پایدار شهری
اصطلاح و ایده توسعه به صورت فراگیر پس از جنگ جهانی دوم و اواخر قرن نوزدهم مطرح شد و معنای لغوی آن بر پیشرفت، بسط، ترقی، نمو، وسعت دادن سطح و نیز گسترش دامنه اشاره دارد. اکثر نظریه پردازان، «توسعه» را تغییرات اساسی در ساختار جامعه می دانند که موجب افزایش ظرفیت های تولیدی، بهبود شرایط زندگی، افزایش کیفیت زندگی و توزیع ثمره های آن در جامعه می شود (اردشیری، ۱۳۷۹، ص ۷). همچنین توسعه را کشف روشهای دستیابی به حرکتی تکاملی به شمار می آورند که پدیده های اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی را متعادل و متوازن می سازد و شرایطی نوین را برای پویایی اجتماعی، اقتصادی و تحقق عدالت فراهم می کند. لمن نیز توسعه پایدار را «فرایند اصلاح و بهبود اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و مبتنی بر فن آوری ها که همراه با عدالت اجتماعی باشد، به طریقی که اکوسیستم را آلوده نکند و منابع طبیعی را تخریب نکند، تعریف می کند. توسعه پایدار به معنی افزایش منابع انسانی، توأم‌مندسازی جوامع به سمت افزایش توأم‌نديهای اقتصادي، اجتماعي، فن آوری و فرهنگي است» (مفیدی شمیرانی و افتخاری مقدم، ۱۳۸۸، ص ۱۸). در یک دید کلی اهداف اصلی توسعه پایدار شامل اهداف اقتصادی، اجتماعی، زیست محیطی است که دارای روابط متقابلی با یکدیگر می باشند (شیخ الاسلامی و همکاران، ۱۳۸۸، ص ۳۳). در

و خانواده می باشد. علاوه بر این قابلیت دسترسی عامل مهمی در جهت استفاده از پارک ها بوده است.

سؤال های تحقیق عبارتند از:

۱. آیا پارک های شهر شیراز (توسعه فضاهای سبز عمومی) نقش مطلوبی را در راستای توسعه پایدار شهری ایفا کرده اند؟ و از دیدگاه شهروندان مراجعه کننده، وضعیت موجود به چه میزان در راستای تحقق توسعه پایدار (در ابعاد مختلف) بوده است؟

۲. از دیدگاه شهروندان مراجعه کننده به پارک ها آسیبهای اجتماعی موجود در پارک های شهر شیراز به چه میزان می باشند؟

۳. آیا بین وضعیت موجود پارک ها در راستای تحقق توسعه پایدار شهری اختلاف معنی داری وجود دارد؟

- مفاهیم، دیدگاه ها و مبانی نظری

- فضای سبز

فضای سبز شهری می تواند به عنوان مکان های تفریجی با مقدار قابل توجهی درختزار و نواحی نیمه طبیعی تعریف شود (Kong, Nakagoshi & ۱۴۸: ۲۰۰۶). در بیان دیگر، فضای سبز شهری بخشی از فضای باز شهری است که عرصه های طبیعی یا مصنوعی آن تحت استقرار درختان، درختچه ها، گلهای، چمن ها و سایر گیاهانی است که بر اساس نظارت و مدیریت انسان بادر نظر گرفتن ضوابط، قوانین و تخصصهای مرتبط به آن برای بهبود شرایط زیستی، زیستگاهی و رفاهی شهروندان و مراکز جمعیت غیر رستایی، حفظ و نگهداری و یا بنا می شوند (مجنویان، ۱۳۷۴، ص ۴۰). منظور از فضاهای سبز شهری، نوعی از سطوح کاربری زمین شهری با پوشش های گیاهی انسان ساخت است که هم واجد «بازدهی اجتماعی» و هم واجد «بازدهی اکولوژیکی» هستند.

- پارک های شهری

پارک در لغت به معنی توقف است و عموماً به

مدیریت شهری

فصلنامه مدیریت شهری
Urban Management
شماره ۴۷ تابستان ۹۶
No.47 Summer 2017

۱۸۵

برای پایداری توسعه شهر در جریان است. پایداری شهری مفهومی است که در پی طرح توسعه پایدار به عنوان الگو واره‌ای جدید در جهان مطرح گردید. ریشه‌های نگرش توسعه پایدار به نارضایتی از نتایج توسعه و رشد اجتماعی - اقتصادی در شهرها از منظر بوم‌شناسی (اکولوژی) بر می‌گردد. این الگوی جدید توسعه پایدار، حول حساسیت‌های زیست محیطی و به بیان دقیق‌تر بوم‌شناسخانی شکل گرفت و اشارات اولیه آن برای سیاست‌های توسعه شهری، حفظ فضای سبز و پاکیزگی آب، جلوگیری از آلودگی هوا و کاهش تولید زباله در سطح محلی بود. لیکن به تدریج سیاست‌های پایداری به پهنه‌های جغرافیایی گستردگی روی آورد و افزون بر بعد بوم‌شناسانه، به بعد اجتماعی - اقتصادی نیز توجه کرد. از این‌رو پایدار شهری است که برآمده از ذهنیت و امکان ارتقاء همیشگی سلامت اجتماعی - اقتصادی می‌باشد (پورجعفر و همکاران، ۱۳۹۰، ص ۳۵). توسعه پایدار شهری شکلی از توسعه امروزی است که توان توسعه مداوم شهرها و جوامع شهری نسل‌های آینده را تضمین می‌کند. Hall (۱۹۹۳:۲۲)، از نظر کالبدی توسعه پایدار شهری به معنی تغییراتی است که در کاربری زمین و سطوح تراکم به عمل می‌آید تا ضمن رفع نیازهای ساکنان شهر در زمینه مسکن، حمل و نقل، اوقات فراغت و غذا، در طول زمان شهر را از نظر زیست محیطی قابل سکونت و زندگی، از نظر اقتصادی بادام و از نظر اجتماعی همبسته نگهدارد (Mukoko, ۱۹۹۶:۶۶). توسعه پایدار شهری نه به معنای توسعه پایدار هر یک از زیر سیستم‌های اقتصادی، یا زیست-محیطی به تنها یی و نه به معنای افزایش پایداری این زیر سیستم‌ها است. بلکه تلاش می‌کند که رشد اقتصادی، بازسازی اکولوژیکی، حفاظت زیست محیطی و پیشرفت اجتماعی را متعادل سازد و دشواری این چالش، آن را به یک نقطه تمرکز عمده تحقیقات در سرتاسر جهان تبدیل نموده است. با توجه به پیچیدگی

چند دهه اخیر تغییرات اساسی در پارادایم توسعه متعارف به سمت پارادایم توسعه پایدار صورت گرفته است، این تغییرات مبانی متعارف توسعه مانند رشد اقتصادی را کنار گذاشته و ضمن تأکید نسبی بر آن، تلاش‌های اساسی خود را بر توسعه انسانی، کیفیت زندگی، برابری، رفع محرومیت و فقر معطوف کرده است (نقدي و محمدپور، ۱۳۸۹: ۲۱۶). مایکل تودارو معتقد است که توسعه را باید جریانی چند بعدی دانست که مستلزم تغییرات اساسی در ساخت اجتماعی، طرز تلقی عامله مردم و نهادهای ملی و نیز تسریع رشد اقتصادی، کاهش نابرابری و ریشه کن کردن فقر مطلق است. توسعه در اصل باید نشان دهد که مجموعه نظام اجتماعی، هماهنگ با نیازهای متنوع اساسی و خواسته‌های افراد و گروه‌های اجتماعی در داخل نظام، از حالت نامطلوب زندگی گذشته خارج شده و به سوی وضع یا حالتی از زندگی که از نظر مادی و معنوی بهتر است، سوق می‌یابد. در قالب فرایند توسعه در دهه‌های اخیر، حفاظت از منابع طبیعی که در دهه‌های ۱۹۷۰ و ۱۹۸۰ بیشترین توجه را به خود معطوف کرده بود، در دهه‌های ۱۹۸۰ و ۱۹۹۰ جای خود را به مقررات اصلاحی و انعطاف‌پذیر بر پایه کارایی داد. از دهه ۱۹۹۰ به بعد، مفهوم توسعه پایدار و جوامع پایدار، جایگاه پیشگام را به خود اختصاص داده است. پایداری می-تواند معانی بسیار و جنبه‌های مختلف را در برداشته باشد که از یک هدف اکولوژیکی تا اصولی برای فعالیت‌های مختلف اقتصادی و اجتماعی را شامل می‌شود. در حقیقت توسعه پایدار محل تلاقی جامعه، اقتصاد و محیط‌زیست است. سیر تحول نظری مفهوم توسعه پایدار از اولین تعریف رسمی آن در سال ۱۹۸۷ در گزارش کمیسیون برانتلن تا کنفرانس استانبول نشان می‌دهد که رویکرد توسعه پایدار از دیدگاه اولیه و صرفاً محیط‌گرا و ضعف در پرداختن نیازهای انسان در محیط‌های مصنوع و عدم ارائه راهکارهای اجرایی برای تحقق اهداف آن، به سوی رویکرد سیاستگذاری

ذاتی شهرها و ابعاد مختلف تاثیرگذاری آنها، شناخت عوامل اصلی و کلیدی در جهت دستیابی به پایداری شهری ضروری به نظر می‌رسد. بر اساس دیدگاه صاحب نظران رسیدن به پایداری بدون شناخت شهرها به عنوان مهم ترین نمود تمدن بشری به نظر غیر ممکن می‌رسد (قرخلو و حسینی، ۱۳۸۵، ص ۱۵۸). لذا شناخت وضع موجود در اولویت قرار دارد. علاقه به ارزیابی پایداری شهری از سال ۱۹۹۰ افزایش یافته است (حسینزاده دلیر و همکاران، ۱۳۸۸، ص ۴). حمدی و همکاران (۱۳۸۸) به نقل از پارسائیان بیان می‌کنند که توسعه پایدار شهری باید به سه اصل اساسی پایداری زیست محیطی، پایداری عوامل فرهنگی و اجتماعی و پایداری اقتصادی توجه کند (حمدی و همکاران، ۱۳۸۸، ص ۱۵۵).

- اهمیت و نقش فضای سبز در ایجاد پایداری شهری

پیامدهای توسعه شهری و پیچیدگی معضلات زیست محیطی موجود در شهرها، اهمیت فضای سبز را خاطر نشان می‌سازد. شهرها به عنوان کانون‌های تمرکز فعالیت و زندگی انسانها برای اینکه بتوانند پایداری خود را تضمین کنند، چاره‌ای جز پذیرش ساختار و کارکردی موثر از سیستمهای طبیعی ندارند. افزایش فضای سبز این پتانسیل را دارد که اثرات نامطلوب شهرنشینی را کاهش و ساخت شهرها را برای زندگی جذاب تر کند. شهر یک سیستم پویاست و فضای سبز نقش بسزایی در کاهش تراکم شهری، ایجاد مسیرهای هوایی و ذخیره زمین برای گسترش آینده شهر دارد که بسیار ارزشمند است. فضای سبز شهری بر اساس کارکردهای متنوع خود، نقش برجسته‌ای در ارتقاء کیفیت زندگی شهروندان ایفا می‌کند (تقوایی و کیومرثی، ۱۳۹۲، ص ۲۸) و از این رو عامل کلیدی در شکل‌گیری شهر پایدار می‌باشد. براساس تفکر سیستمی فضای سبز پایدار فضای سبزی است که حداقل کارایی در دراز مدت با حداقل اثرات منفی بر محیط خود داشته باشد.

- روش تحقیق

بسیار زیاد) بوده است. روایی صوری آن بر اساس نظر اساتید و صاحب نظران مورد تایید قرار گرفت و از ضریب آلفای کرونباخ به منظور به دست آوردن میزان پایایی تحقیق استفاده شد و میزان ضریب آلفای کرونباخ متغیر توسعه کل (همه ابعاد) ۰/۹۱ و برای ابعاد مختلف ساختاری- کالبدی ۰/۷۰، زیست محیطی ۰/۸۱، اقتصادی- اجتماعی ۰/۷۶ و فرهنگی- آموزشی ۰/۸۲ بدست آمد. در نهایت نرم افزار آماری spss جهت تحلیل داده ها مورد استفاده قرار گرفت. پرسشنامه تحقیق شامل اطلاعات دموگرافیک، دو سوال مرتبط به هدف از مراجعه به پارکها و نوع مراجعه به پارکها و سوالات مقياس پنج گزينه‌اي ليكرت (۱=بسیار کم تا ۵=

جدول ۱. ویژگیهای پاسخگویان مورد مطالعه

ردیف	متغیر	فرابنده	درصد فراوانی	درصد معنی
۱	مرد	۹۰۶	۵۹/۵	۶۱/۸
	زن	۵۵۹	۳۶/۷	۳۸/۲
	بی پاسخ	۵۷	۳/۷	-
	جمع	۱۵۲۲	۱۰۰	۱۰۰
۲	مجرد	۴۹۱	۳۲/۳	۳۳/۶
	متاهل	۹۷۰	۶۳/۷	۶۶/۴
	بی پاسخ	۶۱	۴/۰	-
	جمع	۱۵۲۲	۱۰۰	۱۰۰
۳	۲۵ و پایین‌تر	۳۱۵	۲۰/۷	۲۱/۸
	۲۶-۵۰	۸۷۹	۵۷/۷	۶۰/۵
	بالاتر از ۵۰	۲۶۳	۱۷/۳	۱۷/۷
	بی پاسخ	۶۵	۴/۳	-
۴	جمع	۱۵۲۲	۱۰۰	۱۰۰
	زیر دپیلم	۲۱۹	۱۴/۴	۱۵/۰
	دپیلم	۴۶۲	۳۰/۳	۳۱/۶
	کارданی	۱۶۹	۱۱/۱	۱۱/۶
۵	کارشناسی	۴۵۲	۲۹/۷	۳۱/۰
	کارشناسی ارشد	۱۴۹	۹/۸	۱۰/۲
	دکتری	۹	۰/۶	۰/۶
	بی پاسخ	۶۲	۴/۱	-
۶	جمع	۱۵۲۲	۱۰۰	۱۰۰

- یافته های پژوهش

مرتبط با ابعاد توسعه (۳۹ گویه) بر اساس طیف لیکرت جهت بررسی وضعیت پارکها در ابعاد مختلف کالبدی- ساختاری (۹ گویه)، زیست محیطی (۸ گویه)، اقتصادی- اجتماعی (۱۳ گویه) و فرهنگی- آموزشی (۹ گویه) بوده است.

- محدوده و قلمرو پژوهش

محدوده مورد مطالعه (پارکهای) شهر شیراز بوده است. شهر شیراز دارای ۵ پارک شهری، ۹ پارک منطقه‌ای، ۴۱ پارک ناحیه‌ای، ۴۰ پارک محله‌ای و ۱۲۲ پارک همسایگی می‌باشد که به ترتیب مساحت، ۷۹۶۹۴۷ متر مربع، ۵۰۹۰۰۴ متر مربع، ۲۶۸۵۷۶ متر مربع، ۳۴۲۱۹۲ متر مربع و ۹۳۶۲۲۰ متر مربع را به خود اختصاص داده‌اند (سازمان پارکها و فضای سبز شهر شیراز، ۱۳۹۲).

به منظور انجام برنامه‌ریزی‌های بهینه برای پارکها، یکی از مهمترین موارد، بررسی توزیع مراجعه کنندگان بر اساس نوع مراجعه و هدف از مراجعه به پارکها می‌باشد که در این پژوهش به آن مبادرت گردیده است. یافته‌های حاصل بیانگر آن است که از کل نمونه تحقیق اکثریت افراد (۵۰/۱) درصد) به صورت خانوادگی به پارکها مراجعه می‌نمایند. همچنین بیشترین درصد از مراجعات خانوادگی به پارکها در مقیاس شهری صورت گرفته است. بیشترین میزان مراجعه به پارکها بصورت انفرادی مربوط به پارکهای محله‌ای- همسایگی می‌باشد و بیشترین نوع مراجعه همراه با دوستان (جمع دوستانه) در پارکهای ناحیه‌ای و بیشترین نوع مراجعه بصورت همراهی با افراد محله در پارکهای محله‌ای- همسایگی صورت گرفته است. سایر یافته‌ها نشان می‌دهد که هدف از مراجعه اکثریت افراد (۴۶/۹ درصد) تفریح، سرگرمی و پر کردن اوقات فراغت می‌باشد. پس از آن به ترتیب انجام فعالیتهای ورزشی، محیط آرام و کسب آرمش، ایجاد و گسترش تعاملات اجتماعی و مطالعه از دیگر اهداف بوده‌اند. نتایج بررسی‌ها نشان می‌دهد که در همه انواع پارکها بیشترین درصد از هدف مراجعه به پارکها "تفریح" بوده است. دومین هدف از مراجعه به پارکها به ورزش اختصاص یافته است؛ بجز پارکهای محله‌ای- همسایگی که این هدف در اولویت بعدی (سوم) قرار دارد. اولویت سوم نیز در اکثر پارکها کسب آرمش بوده است. مقایسه هدف از مراجعه به پارکها نشان می‌دهد که با توجه به نتایج به دست آمده در همه انواع پارکها باید شرایط و لوازم تفریح و سرگرمی افراد را فراهم آورد و در پارکهای شهری و بعد از آن پارکهای منطقه‌ای نگاه

- ویژگیهای دموگرافیک و توزیع پاسخگویان

جدول شماره ۱ توزیع فراوانی پاسخگویان تحقیق (نمونه آماری) را از نظر ویژگیهای دموگرافیک (جمعیت‌شناسی) نشان می‌دهد. بر اساس یافته‌های توصیفی به دست آمده از پژوهش اکثریت پاسخگویان مرد و متاهل بوده‌اند. بررسی گروه سنی نمونه آماری در این پژوهش نشان داد که میانگین سنی پاسخگویان ۳۷/۱۴ سال (۳۷ سال و ۵۲ روز) می‌باشد. بیشترین مراجعه کنندگان به پارکها متعلق به گروه سنی ۲۶ تا ۵۰ سال بودند. همچنین یافته‌ها نشان می‌دهد که ۲۱/۸ درصد از پاسخگویان کمتر از ۲۵ سال، ۶۰/۵ درصد معتبر بین ۲۶ تا ۵۰ و ۱۷/۷ درصد بالاتر از ۵۰ سال سن داشته‌اند. از سوی دیگر میزان تحصیلات پاسخگویان در شش سطح زیردیپلم، دیپلم، کارданی، کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری می‌باشد که از کل نمونه تحقیق بیشترین میزان فراوانی و درصد مربوط به تحصیلات در سطح دیپلم و پس از آن بیشترین میزان فراوانی و درصد تحصیلات افراد، مربوط به سطح کارشناسی (۳۱/۰ درصد معتبر) می‌باشد. کمترین درصد مربوط به سطح تحصیلی دکتری

جدول ۲. توزیع پاسخگویان بر اساس نوع و هدف مراجعته به پارکها

ردیف	متغیر	فرموده	درصد فراوانی	درصد معتبر
۱	نیزهای آسیبهای اجتماعی	تنهای خانواده دوسستان همکلاسی هم محله‌ای بی‌پاسخ جمع	۲۶۳ ۷۵۵ ۴۰۳ ۳۶ ۵۱ ۱۴ ۱۵۲۲	۱۷/۴ ۵۰/۱ ۲۶/۷ ۲/۴ ۳/۴ - ۱۰۰
۲	نیزهای آسیبهای اجتماعی	تفریح ورزش کسب آرامش ارتباطات اجتماعی مطالعه بی‌پاسخ جمع	۷۰۳ ۳۰۲ ۲۸۱ ۱۲۳ ۹۰ ۲۳ ۱۵۲۲	۴۶/۹ ۲۰/۱ ۱۸/۷ ۸/۲ ۶/۰ - ۱۰۰

مدیریت شهری

فصلنامه مدیریت شهری
Urban Management
شماره ۴۷ تابستان ۹۶
No.47 Summer 2017

۱۸۹

می‌دهد که اکثریت پاسخگویان (۲۵/۷ درصد) آن را در حد متوسط ارزیابی کرده‌اند و از دید درصد از افراد زیاد و ۱۰/۴ درصد از افراد در حد بسیار زیاد بوده است. در زمینه میزان مصرف قلیان، در مجموع بیش از ۶۲/۴ درصد از افراد بیان داشته‌اند که میزان مصرف قلیان در پارکها بیش از حد متوسط و در حد زیاد و بسیار زیاد می‌باشد. همچنین بر اساس یافته‌های تحقیق، ۲۰/۸ درصد از شهروندان بیان داشتند که در حد زیاد شاهد مصرف مواد مخدر توسط معتادین در پارکها بوده‌اند و ۳۴۸ نفر (۲۲/۹ درصد) از افراد نیز میزان آن را بسیار زیاد عنوان کرده‌اند. از سوی دیگر پارکها از سوی شهروندان به عنوان یکی از کانونهای خرید و فروش مواد مخدر شناخته شده‌اند. چنانچه حدود ۳۷/۷ درصد از آنها معتقدند که پارکها در حد زیاد و بسیار زیاد محل خرید و فروش مواد مخدر می‌باشند. حضور اراذل و اویاش نیز از دیگر آسیبهای موجود در پارکها و فضای سبز می‌باشد که بر امنیت اجتماعی تاثیرات سوء دارد. اگرچه از

ویژه‌ای به کار کرد تفریحی آنها مبذول داشت.
وضعیت آسیبهای اجتماعی و جرایم در پارکها از دیدگاه شهروندان مراجعه کننده به پارکها

امنیت اجتماعی به عنوان یکی از مهمترین فاکتورهای توسعه در جامعه مورد توجه بوده و به منظور بررسی وضعیت توسعه جوامع در پژوهش‌های مختلف مورد سنجش قرار گرفته است. لذا در این تحقیق نیز به بررسی وضعیت و سنجش میزان آسیبهای اجتماعی و جرایم در پارکها و مشاهده آن توسعه مراجعه کنندگان اقدام گردید. مولفه‌های مختلف آسیب اجتماعی در قالب مقیاس و طیف لیکرت در جدول شماره ۳ محاسبه و ارائه شده است که شامل میزان مشاهده دزدی، مصرف قلیان، استعمال مواد مخدر، خرید و فروش مواد مخدر، حضور اراذل و اویاش، منازعه (زد و خورد)، وجود کارتن خواب، تکدی گری و تخریب محیط زیست بوده است. توزیع شهروندان پاسخگوی تحقیق بر اساس دیدگاه آنها در زمینه مشاهده دزدی در پارکها نشان

جدول ۳. توزیع پاسخگویان بر حسب ارزیابی از میزان آسیبهای اجتماعی در پارکها

میزان آسیبهای اجتماعی										آسیب اجتماعی	ردیف
اولویت	میانگین ۱۵ تا ۵	جمع	فرانای	درصد	فرانای	درصد	فرانای	درصد	آماره		
۸	۲/۸۰	۱۵۲۲	۲۰۸	۲۴۴	۳۹۱	۳۸۷	۲۹۲	۱۹/۲	۲۵/۴	فرانای	دزدی
		۱۰۰	۱۳/۷	۱۶/۰	۲۵/۷	۲۵/۴	۱۹/۲	۱۹/۲	۱۹/۲	درصد	
۱	۳/۷۲	۱۵۲۲	۵۶۸	۳۸۲	۲۲۷	۱۶۸	۱۲۷	۸/۳	۸/۳	فرانای	صرف قلیان
		۱۰۰	۳۷/۳	۲۵/۱	۱۸/۲	۱۱/۰	۸/۳	۸/۳	۸/۳	درصد	
۳	۳/۱۷	۱۵۲۲	۳۴۸	۳۱۷	۳۵۴	۲۵۲	۲۵۱	۱۶/۵	۱۶/۵	فرانای	صرف مواد مخدر
		۱۰۰	۲۲/۹	۲۰/۸	۲۳/۳	۱۶/۶	۱۶/۵	۱۶/۵	۱۶/۵	درصد	
۵/۵	۲/۹۸	۱۵۲۲	۳۰۸	۲۶۷	۳۶۱	۲۶۳	۳۲۳	۲۱/۲	۲۱/۲	فرانای	خرید و فروش مواد مخدر
		۱۰۰	۲۰/۲	۱۷/۵	۲۲/۷	۱۷/۳	۲۱/۲	۲۱/۲	۲۱/۲	درصد	
۲	۳/۳۳	۱۵۲۲	۳۸۳	۳۲۷	۳۸۸	۲۶۰	۱۶۴	۱۰/۸	۱۰/۸	فرانای	حضور ازادل و اوباش
		۱۰۰	۲۵/۲	۲۱/۵	۲۵/۵	۱۷/۱	۱۰/۸	۱۰/۸	۱۰/۸	درصد	
۴	۲/۹۹	۱۵۲۲	۲۳۹	۲۸۰	۴۵۴	۳۲۵	۲۲۴	۱۴/۷	۱۴/۷	فرانای	منازعه
		۱۰۰	۱۵/۷	۱۸/۴	۳۹/۸	۲۱/۴	۱۴/۷	۱۴/۷	۱۴/۷	درصد	
۹	۲/۵۰	۱۵۲۲	۱۳۶	۱۹۵	۳۸۶	۳۸۲	۴۲۲	۲۷/۷	۲۷/۷	فرانای	کارت خواب
		۱۰۰	۸/۹	۱۲/۸	۲۵/۴	۲۵/۲	۲۷/۷	۲۷/۷	۲۷/۷	درصد	
۷	۲/۸۱	۱۵۲۲	۲۳۵	۲۴۰	۳۸۸	۳۱۳	۳۴۶	۲۰/۶	۲۰/۶	فرانای	تکدی گری
		۱۰۰	۱۵/۴	۱۵/۸	۲۵/۵	۲۰/۶	۲۲/۷	۲۰/۶	۲۰/۶	درصد	
۵/۵	۲/۹۸	۱۵۲۲	۲۵۹	۲۸۱	۴۳۲	۲۶۷	۲۸۳	۱۷/۵	۱۷/۵	فرانای	تخرب (واندالیسم)
		۱۰۰	۱۷/۰	۱۸/۵	۲۸/۴	۱۷/۵	۱۸/۶	۱۷/۵	۱۷/۵	درصد	

دریس شهری

فصلنامه مدیریت شهری
Urban Management
شماره ۴۷ تابستان ۹۶
No.47 Summer 2017

۱۹۰

دیدگاه اکثریت مراجعه کنندگان (۲۵/۵ درصد) در حد متوسط این معضل اجتماعی در پارکها وجود دارد. اما درصد زیادی از افراد عنوان کرده‌اند که به میزان بسیاری شاهد حضور ازادل و اوباش در پارکها بوده‌اند. بیشترین تعداد پاسخگویان عنوان کردن که در حد متوسط شاهد منازعه (زد و خورد) در پارکها بوده‌اند اما وجود افراد کارت خواب در پارکهای شهر شیراز بسیار کم و کم دانسته‌اند. وندالیسم و از جمله تخرب در پارکها که شامل شکستن شاخه‌های درختان و آسیب به گلهای، چمن و درختان و یا وسایل و امکانات پارک .. می‌باشد. به عنوان یک پدیده و آسیب و مشکل اجتماعی- فرهنگی- روانی مورد توجه نظریه پردازان و محققان علوم اجتماعی می‌باشد. شایان ذکر است که از میان نه آسیب موجود، میزان سه آسیب ذکر شده دارای اولویت بیش از حد بسیار این تحقیق معتقدند که این معضل در حد متوسط و در حد

کم و کم در پارکها به وقوع پیوسته است و از سوی دیگر ۳۵/۵ درصد از افراد نیز در مجموع میزان این معضل را در حد زیاد و بسیار زیاد دانسته‌اند و سایرین نیز آن را متوسط بیان کرده‌اند.

مقایسه میزان مولفه‌های آسیب اجتماعی در پارکها در جدول شماره ۳ بیانگر این نکته است که مهمترین و بیشترین میزان آسیبهای اجتماعی میانگین از ۱ تا ۵ محاسبه و بیان گردیده است. میانگین بیش از ۳ نشان دهنده میزان آن آسیب بیش از حد متوسط می‌باشد. با توجه به میزان دامنه مواد مخدر می‌باشد. با توجه به میزان دامنه میانگین از ۱ تا ۵ محاسبه و بیان گردیده است. میانگین بیش از ۳ نشان دهنده میزان آن آسیب فرهنگی- روانی مورد توجه نظریه پردازان و محققان علوم اجتماعی می‌باشد. شایان ذکر است که از میان نه آسیب موجود، میزان سه آسیب ذکر شده دارای اولویت بیش از حد بسیار

مدیریت شهری

فصلنامه مدیریت شهری
Urban Management
شماره ۴۷ تابستان ۹۶
No.47 Summer 2017

۱۹۱

پایدار شهری، یافته های پژوهش بیانگر این نکته است که از ۳۹ گویه موجود، ۱۵ گویه، بالاتر از سطح متوسط (میانگین در طیف بالاتر از ۳) ولی کمتر از حد مطلوب و یک گویه در حد متوسط ارزیابی شده اند. بر اساس دیدگاه شهروندان مراجعته کننده به پارکها بهترین وضعیت در پارکها به ترتیب مربوط به مولفه های: بهره از نوآوری و خلاقیت در طراحی، ساخت و توسعه پارکها و فضای سبز (میانگین ۶۹/۳)، سلامت روحی و روانی، تسکین روحیه و ایجاد آرامش (میانگین ۵۰/۳)، احساس لذت از پارکها و فضای سبز (میانگین ۴۷/۳)، تاثیر وجود پارکها و فضای سبز موجود در ایجاد سرزنشگی شهری (میانگین ۴۵/۳)، موجب شدن تعديل دما، ایجاد رطوبت و بهبود کیفیت محیط (میانگین ۳۲/۳)، افزایش و بهبود ارتباطات و همبستگی اجتماعی (میانگین ۳۲/۳)، فراهم آوردن فضای جذاب و مناسب برای فراغت و روابط اجتماعی (میانگین ۲۴/۳)، فاصله مناسب (نزدیک بودن) به مراکز جمعیتی و مسکونی (میانگین ۱۶/۳)، تاثیر در کاهش آلودگیهای صوتی، بصری، و هوایی... (میانگین ۱۵/۳)، میزان دسترسی (میانگین ۱۴/۳)، مطابق بودن با شرایط آب و هوایی و اقلیم از نظر (نوع پوشش، تراکم و گونه های گیاهی و ...) (میانگین ۱۳/۳)، تناسب با محیط شهر (میانگین ۲۰/۳)، وضعیت پارکها و فضای سبز از جهت زیبایی (میانگین ۱۱/۳۰)، افزایش آگاهی در زمینه فضای سبز و اهمیت آن با حضور در پارکها و فضای سبز موجود (میانگین ۰/۳۰)، می باشد.

سایر گویه ها دارای وضعیت نه چندان مطلوب (با میانگین کمتر از حد متوسط ۳) ارزیابی شده اند. بدترین وضعیت در بین مولفه های توسعه پایدار مورد ارزیابی مربوط به سرمایه گذاری بر امکانات غذیه فروشی در پارکها با میانگین ۲/۳۸ بوده است. پس از آن، سرمایه گذاری مناسب اقتصادی در پارکها (میانگین ۰/۴۰)، وضعیت پارکینگ در پارکها (میانگین ۴/۲)، وضعیت توزیع عادلانه پارکها (میانگین ۵/۲)، وضعیت توزیع عادلانه امکانات

زیاد بوده اند. همچنین میزان مصرف قلیان دارای بیشترین تکرار عدد ۵ (بسیار زیاد)، حضور کارتون خواب دارای بیشترین تکرار عدد ۱ (بسیار کم) و سایر موارد دارای بیشترین تکرار عدد ۳ (میزان متوسط) بوده اند.

یافته های حاصل از پژوهش نشان می دهد که میانگین میزان آسیب اجتماعی (۹ گویه مذکور بر مبنای عدد ۱ تا ۵) عدد ۳ بدست آمده است. بنابراین در مجموع بر اساس دیدگاه شهروندان میزان میانگین کلی آسیب اجتماعی در پارکها در حد متوسط می باشد. مقایسه میانگین آسیب اجتماعی در پارکها بر اساس نوع پارک نشان می دهد که بیشترین میزان آسیب از نظر مراجعته کنندگان در پارکهای شهری و کمترین میزان آسیب اجتماعی در پارکهای محله ای - همسایگی بوده است.

جدول ۴. میزان آسیب اجتماعی در پارکهای شهر شیراز از دید شهروندان مراجعته کننده به پارکها

آسیب اجتماعی	۳/۰	میانگین	انحراف استاندارد	نام متغیر
بررسی دیدگاه شهر شیراز در زمینه وضعیت پارکهای شهر شیراز در جهت توسعه پایدار شهری	۱/۰۳			

- بررسی دیدگاه شهر شیراز در زمینه وضعیت پارکهای شهر شیراز به منظور بررسی وضعیت پارکهای شهر شیراز به عنوان مهمترین فضای سبز شهری، مولفه های مرتبط با توسعه پایدار شهری در فضای سبز در قالب ابعاد مختلف شناسایی و مورد ارزیابی قرار گرفتند. جدول شماره ۵ نشان دهنده وضعیت گویه های مورد نظر میباشد. در مجموع ۳۹ گویه می باشد. مورد نظر در قالب ۴ بعد اصلی شامل: ابعاد کالبدی- ساختاری، زیست محیطی، اقتصادی- اجتماعی و فرهنگی- آموزشی مورد بررسی قرار گرفته اند که به ترتیب شامل ۱۳، ۸، ۹ و ۹ گویه می باشند. بررسی میانگین (طیف ۱ تا ۵) مولفه های مرتبط به وضعیت پارکهای شهر شیراز در جهت توسعه

جدول ۵. توزیع پاسخگویان بر حسب ارزیابی از وضعیت پارکهای موجود در راستای تحقق توسعه پایدار شهری

ردیف	مؤلفه‌ها	آماره	وضعیت							میانگین رتبه‌ای
			جمع کل	بسیار مطلوب	مطلوب	نویسنده	نیز	بسیار نیز		
۱	فاصله مناسب (نزدیک بودن) به مراکز جمعیتی و مسکونی	فراآنی	۱۵۲۲	۲۳۳	۳۳۶	۵۵۵	۲۴۴	۱۵۴	۱۰/۱	۲/۱۶
			۱۰۰	۱۵/۳	۲۲/۱	۳۶/۵	۱۶/۰	۱۰/۱	درصد معتبر	
۲	فاصله مناسب (نزدیک بودن) به مراکز فرهنگی و آموزشی	فراآنی	۱۵۲۲	۸۹	۱۹۴	۶۰۲	۴۳۷	۲۰۰	۱۳/۱	۲/۶۹
			۱۰۰	۵/۸	۱۲/۷	۳۹/۶	۲۸/۷	۱۳/۱	درصد معتبر	
۳	دارا بودن راههای ورودی و خروجی از چهار سو	فراآنی	۱۵۲۲	۸۶	۳۰۹	۶۶۱	۳۱۲	۱۵۴	۱۰/۱	۲/۹۱
			۱۰۰	۵/۷	۲۰/۳	۴۳/۴	۲۰/۵	۱۰/۱	درصد معتبر	
۴	بهره از نوآوری و خلاقیت در طراحی، ساخت و توسعه پارکها و فضای سبز	فراآنی	۱۵۲۲	۷۴	۲۳۶	۵۷	۴۳۳	۲۰۹	۱۳/۷	۳/۶۹
			۱۰۰	۴/۹	۱۵/۵	۳۷/۵	۲۸/۴	۱۳/۷	درصد معتبر	
۵	وضعیت دسترسی	فراآنی	۱۵۲۲	۱۱۶	۳۷۸	۷۱۵	۲۲۸	۸۵	۵/۶	۳/۱۴
			۱۰۰	۷/۶	۲۴/۸	۴۷/۰	۱۵/۰	۱۰/۱	درصد معتبر	
۶	وضعیت پارکها و فضای سبز از جهت زیبایی	فراآنی	۱۵۲۲	۹۰	۳۳۷	۶۸۸	۳۱۵	۹۲	۶/۰	۲/۰۱
			۱۰۰	۵/۹	۲۲/۱	۴۵/۲	۲۰/۷	۶/۰	درصد معتبر	
۷	مکان مناسب	فراآنی	۱۵۲۲	۱۰۰	۳۸۱	۷۱۰	۲۴۴	۸۷	۵/۷	۳/۱۱
			۱۰۰	۶/۶	۲۵/۰	۴۶/۶	۱۶/۰	۱۳/۷	درصد معتبر	
۸	وجود پارکینگ مناسب در پارکها و فضای سبز	فراآنی	۱۵۲۲	۶۱	۱۸۰	۴۸۷	۴۲۵	۳۵۹	۲۳/۶	۲/۴۴
			۱۰۰	۴/۰	۱۱/۸	۳۲/۰	۲۸/۶	۲۳/۶	درصد معتبر	
۹	مناسب بودن ادوات و تجهیزات بکار رفته در پارک‌ها	فراآنی	۱۵۲۲	۳۷	۲۰۹	۶۱۱	۴۳۵	۳۳۰	۱۵/۱	۲/۶۰
			۱۰۰	۲/۴	۱۳/۷	۴۰/۱	۲۸/۶	۱۵/۱	درصد معتبر	
۱۰	تأثیر در کاهش آلودگیهای صوتی، بصری، و هوایی...	فراآنی	۱۵۲۲	۲۰۴	۳۸۷	۵۰۳	۲۸۶	۱۴۲	۹/۳	۲/۱۵
			۱۰۰	۱۳/۴	۲۵/۴	۳۳/۰	۱۸/۸	۱۰/۰	درصد معتبر	
۱۱	بهره‌وری از منابع مورد استفاده در پارکها و فضای سبز (آب و خاک و ...) به شیوه صحیح و اصولی	فراآنی	۱۵۲۲	۷۹	۲۷۹	۶۱۳	۳۷۷	۱۷۴	۱۱/۴	۲/۸۱
			۱۰۰	۵/۲	۱۸/۳	۴۰/۳	۲۴/۸	۱۱/۴	درصد معتبر	
۱۲	مناسب بوده وضعیت بهداشتی پارکها و فضای سبز	فراآنی	۱۵۲۲	۱۱۷	۳۰۰	۵۹۵	۳۱۹	۱۹۱	۱۲/۵	۲/۸۹
			۱۰۰	۷/۷	۱۹/۷	۳۹/۱	۲۱/۰	۱۲/۵	درصد معتبر	
۱۳	موجب شدن پیوند شهریوندان با طبیعت	فراآنی	۱۵۲۲	۲۴۲	۴۷۵	۵۱۲	۲۱۶	۷۷	۵/۱	۲/۳۹
			۱۰۰	۱۵/۹	۳۱/۲	۳۳/۶	۱۴/۲	۱۱/۸	درصد معتبر	
۱۴	استفاده از تکنولوژی آبیاری مناسب با نیاز گیاهی	فراآنی	۱۵۲۲	۹۷	۳۱۲	۵۸۷	۳۴۷	۱۷۹	۱۱/۸	۲/۸۷
			۱۰۰	۶/۴	۲۰/۵	۳۸/۶	۲۲/۸	۱۱/۸	درصد معتبر	
۱۵	مطابق بودن با شرایط آب و هوایی و اقلیم از نظر (نوع پوشش، تراکم و گونه‌های گیاهی و ...)	فراآنی	۱۵۲۲	۱۲۳	۳۹۹	۶۵۱	۲۵۳	۹۶	۶/۳	۳/۱۳
			۱۰۰	۸/۱	۲۶/۲	۴۲/۸	۱۶/۶	۶/۳	درصد معتبر	

میری شهری
فصلنامه مدیریت شهری
Urban Management
شماره ۴۷ تابستان ۹۶
No.47 Summer 2017

۱۹۲

مدیریت شهری

فصلنامه مدیریت شهری
Urban Management
شماره ۴۷ تابستان ۹۶
No.47 Summer 2017

۱۹۳

ردیف	مولفه‌ها	آماره	وضعیت							ردیف
			میانگین رتبه‌ای	جمع کل	سیزده محدود	مکتو	متوسط	پیو	پیش فرو	
۱۶	موجب شدن تعديل دما، ایجاد رطوبت و بهبود کیفیت محیط در صد معنبر	فراآنی	۳/۳۲	۱۵۲۲	۲۱۸	۴۴۹	۵۳۰	۲۴۷	۷۸	۱۶
			۱۰۰	۱۴۳	۲۹/۵	۳۴/۸	۱۶/۲	۵/۱		
۱۷	تناسب با محیط شهر	فراآنی	۳/۰۲	۱۵۲۲	۱۱۹	۲۹۴	۷۱۴	۲۹۱	۱۴	۱۷
			۱۰۰	۷/۸	۱۹/۳	۴۶/۹	۱۹/۱	۶/۸	در صد معنبر	
۱۸	امکانات غذیه فروشی	فراآنی	۲/۳۸	۱۵۲۲	۵۲	۱۷۲	۴۶۱	۴۴۹	۳۸۸	۱۸
			۱۰۰	۳/۴	۱۱/۳	۳۰/۳	۲۹/۵	۲۵/۵	در صد معنبر	
۱۹	میزان سرمایه‌گذاری مناسب اقتصادی در پارکها	فراآنی	۲/۴۰	۱۵۲۲	۴۷	۱۴۹	۵۲۱	۴۵۴	۳۵۱	۱۹
			۱۰۰	۳/۱	۹/۸	۳۴/۲	۲۹/۸	۲۳/۱	در صد معنبر	
۲۰	انطباق احداث و توسعه پارکها و فضای سبز با وضعیت اقتصادی شهر	فراآنی	۲/۵۹	۱۵۲۲	۵۱	۱۸۰	۶۱۱	۴۴۷	۲۳۳	۲۰
			۱۰۰	۳/۴	۱۱/۸	۴۰/۱	۲۹/۴	۱۵/۳	در صد معنبر	
۲۱	توزیع عادلانه فضاهای سبز شیراز در مناطق مختلف شهر	فراآنی	۲/۵۱	۱۵۲۲	۵۲	۱۹۳	۵۶۳	۳۸۳	۳۳۱	۲۱
			۱۰۰	۳/۴	۱۲/۷	۳۷/۰	۲۵/۲	۲۱/۷	در صد معنبر	
۲۲	استفاده گروههای مختلف در آمدی به طور عادلانه از فضاهای سبز شهر شیراز	فراآنی	۲/۷۷	۱۵۲۲	۸۸	۲۶۳	۵۹۱	۳۷۸	۲۰۲	۲۲
			۱۰۰	۵/۸	۱۷/۳	۳۸/۸	۲۴/۸	۱۲/۳	در صد معنبر	
۲۳	توزیع عادلانه خدمات و امکانات مربوط به پارکها موجود در بین مناطق مختلف	فراآنی	۲/۵۷	۱۵۲۲	۵۷	۱۷۵	۵۹۲	۴۵۱	۲۴۷	۲۳
			۱۰۰	۳/۷	۱۱/۵	۳۸/۹	۲۹/۶	۱۶/۲	در صد معنبر	
۲۴	فعالیت تشكیل‌های غیر دولتی (NGO)ها در جهت توسعه فضای سبز شهر شیراز	فراآنی	۲/۷۸	۱۵۲۲	۱۱۶	۲۵۶	۵۲۳	۴۴۶	۱۹۱	۲۴
			۱۰۰	۷/۶	۱۶/۸	۳۳/۴	۲۸/۶	۱۲/۵	در صد معنبر	
۲۵	امنیت اجتماعی	فراآنی	۲/۸۶	۱۵۲۲	۱۴۵	۳۳۵	۴۵۸	۳۲۶	۲۴۸	۲۵
			۱۰۰	۹/۵	۲۲/۰	۳۰/۱	۲۲/۱	۱۶/۳	در صد معنبر	
۲۶	افزایش و بهبود ارتباطات و همیستگی اجتماعی	فراآنی	۳/۳۲	۱۵۲۲	۲۱۲	۴۷۷	۵۱۸	۲۱۴	۱۰۱	۲۶
			۱۰۰	۱۱۴	۳/۳۱	۳۴	۱/۱۴	۶/۶	در صد معنبر	
۲۷	سلامت روحی و روانی، تسکین روحیه و ایجاد آرامش	فراآنی	۳/۵۰	۱۵۲۲	۲۸۰	۵۱۲	۴۹۴	۱۶۴	۷۲	۲۷
			۱۰۰	۱۸/۴	۳۳/۶	۳۲/۴	۱۰/۸	۴/۸	در صد معنبر	
۲۸	فراهمن آوردن فضای جذاب و مناسب برای فراغت و روابط اجتماعی	فراآنی	۳/۲۴	۱۵۲۲	۱۹۴	۴۱۳	۵۷۷	۲۴۶	۹۲	۲۸
			۱۰۰	۱۲/۷	۲۷/۱	۳۷/۹	۱۶/۲	۶/۰	در صد معنبر	

و خدمات موجود در پارکها در مناطق مختلف (میانگین ۲/۵۷)، انطباق وضعیت پارکها با وضعیت اقتصادی شهر (میانگین ۲/۵۹)، در جایگاه بعدی قرار می‌گیرند. در جدول شماره ۷ قابل مشاهده می‌باشد. در پارکهای شهری بعد کالبدی-ساختاری میانگین ۲/۸۵، بعد زیست محیطی میانگین ۳/۰۱، بعد اقتصادی و اجتماعی میانگین ۲/۹۳ و بعد فرهنگی-آموختی میانگین ۲/۸۵ را دارا می‌باشد. همچنین میانگین کل توسعه (همه ابعاد) به تفکیک نوع پارک در جدول شماره ۷ قابل مشاهده می‌باشد. در پارکهای شهری بعد کالبدی-ساختاری میانگین ۲/۸۵، بعد زیست محیطی میانگین ۳/۰۱، بعد اقتصادی و اجتماعی میانگین ۲/۹۳ و بعد فرهنگی-آموختی میانگین ۲/۸۵ را دارا می‌باشد. همچنین میانگین کل توسعه (همه ابعاد) به تفکیک نوع پارک است. به طور کلی می‌توان بیان نمود که از دید

و خدمات موجود در پارکها در مناطق مختلف (میانگین ۲/۵۷)، انطباق وضعیت پارکها با وضعیت اقتصادی شهر (میانگین ۲/۵۹)، در جایگاه بعدی قرار می‌گیرند. در نهایت ابعاد مختلف توسعه پایدار بر اساس گویه‌های مربوط محاسبه و نتایج آن در جدول ۶ آورده شده است. بررسی میانگین‌ها نشان می‌دهد که بر اساس دیدگاه پاسخگویان، پارکها در هیچ یک از ابعاد توسعه از وضعیت چندان مطلوبی برخوردار نیستند. بنابراین نتیجه می‌گیریم که پارکهای موجود در شهر شیراز (به عنوان نماینده فضای سبز) نتوانسته اند در حد چندان مطلوبی در راستای تحقق توسعه پایدار شهری گام بردارند. گرچه در برخی از جنبه‌ها تا حد متوسط توسعه یافته‌اند. مقایسه میانگین‌ها نشان می‌دهد که بدترین وضعیت مربوط به بعد اقتصادی-اجتماعی می‌باشد

جدول ۶. وضعیت پارکها از ابعاد مختلف پایداری از دیدگاه شهروندان مراجعه کننده

ردیف	ابعاد توسعه	میانگین	انحراف استاندارد
۱	کالبدی- ساختاری	۲/۸۶	۰/۵۵۶
۲	زیست محیطی	۳/۰۷	۰/۶۹۱
۳	اقتصادی- اجتماعی	۲/۸۲	۰/۵۱۸
۴	فرهنگی- آموزشی	۲/۹۶	۰/۶۷۱

جدول ۷. وضعیت پارکها در راستای تحقق توسعه پایدار (در ابعاد مختلف) بر حسب نوع پارک

ردیف	نوع پارک	وضعیت ابعاد توسعه							
		توسعه کل		فرهنگی- آموزشی	اقتصادی- اجتماعی	زیست محیطی	کالبدی- ساختاری	انحراف استاندارد	میانگین
		انحراف استاندارد	میانگین	انحراف استاندارد	میانگین	انحراف استاندارد	میانگین		
۱	شهری	۰/۴۷۲	۲/۹۱	۰/۴۹۰	۲/۸۵	۰/۶۷۶	۲/۹۳	۰/۶۰۸	۳/۰۱
۲	منطقه‌ای	۰/۵۰۸	۲/۹۹	۰/۶۷۴	۳/۰۵	۰/۴۸۹	۲/۸۴	۰/۷۱۰	۳/۲۱
۳	ناحیه‌ای	۰/۵۰۰	۲/۹۷	۰/۶۳۱	۲/۹۶	۰/۵۱۵	۲/۸۵	۰/۶۸۶	۳/۱۱
۴	محله‌ای- همسایگی	۰/۵۴۹	۲/۸۴	۰/۶۹۴	۲/۹۰	۰/۵۶۳	۲/۷۲	۰/۷۳۰	۲/۹۶
								۰/۵۶۰	۲/۷۸

دریس شهری

فصلنامه مدیریت شهری
Urban Management
شماره ۴۷ تابستان ۹۶
No.47 Summer 2017

۱۹۴

شهروندان، در هیچ یک از ابعاد توسعه و در هیچ کدام از انواع پارکها؛ توسعه از وضعیت چندان مطلوبی برخوردار نمی‌باشد اگرچه بعد زیست محیطی با اندکی تفاوت در وضعیت بهتری قرار گرفته است و مقایسه میانگین کل توسعه به تفکیک نوع پارک دلالت بر بهتر بودن وضعیت در پارکهای منطقه‌ای و بدترین وضعیت در پارکهای محله‌ای- همسایگی دارد. لذا چنانچه بخواهیم پارکها و فضاهای سبز موجود در جهت توسعه پایدار شهری گام موثری بردارند، باید در تمام ابعاد توسعه و همچنین برای تمام انواع پارکها برنامه ریزی مناسب در جهت بهبود وضعیت موجود داشته باشیم اگرچه شایان ذکر و ضروری است بعد اقتصادی- اجتماعی با توجه به بدتر بودن وضعیت موجود از دید شهروندان، مورد توجه خاص قرار گیرد.

به منظور مقایسه میانگین و همچنین آزمون معنی دار بودن تفاوت در میانگین کل توسعه بر اساس نوع عملکرد پارکها، در بین چهار نوع پارک

شده با توجه به سطح معنی داری بین میانگین هر یک از ابعاد کالبدی- ساختاری، زیست محیطی، اقتصادی- اجتماعی و فرهنگی- آموزشی در انواع توکی استفاده گردید. همانگونه که جدول ۹ نشان می‌دهد با توجه به سطح معنی داری بین میانگین هر یک از ابعاد کالبدی- ساختاری، زیست محیطی، اقتصادی- اجتماعی و فرهنگی- آموزشی در انواع

جدول ۸. ارزیابی وضعیت پارکهای شهر شیراز در راستای تحقق توسعه پایدار

انحراف استاندارد	میانگین	متغیر
۰/۵۱۱	۲/۹۳	وضعیت پارکهای شهر شیراز در راستای تحقق توسعه پایدار

جدول ۹. نتایج تحلیل واریانس یک طرفه وضعیت پارکها (توسعه کل) بر حسب نوع پارک

سطح معنی داری	F	میانگین واریانس ها	درجه آزادی	میزان واریانس	
۰/۰۰۰	۶/۵۵۳	۱/۶۹۵	۳	۵/۰۸۵	بین گروهی
		۰/۲۹۵	۱۵۱۷	۳۹۲/۳۸۴	درون گروهی
		-	۱۵۲۰	۳۹۷/۴۶۹	کل

جدول ۱۱. نتایج تحلیل واریانس یک طرفه میزان ابعاد توسعه بر حسب نوع پارک

سطح معناداری	F	میانگین واریانس ها	درجه آزادی	میزان واریانس	ابعاد توسعه
۰/۰۰۱	۵/۷۵	۱/۷۶	۳	۵/۲۸۶	کالبدی- ساختاری
		۰/۳۱	۱۵۱۷	۴۶۵/۱۳۳	
		-	۱۵۲۰	۳۷۰/۴۱۹	
۰/۰۰۰	۹/۸۲	۴/۶۱	۳	۱۳/۸۳	زیست محیطی
		۰/۴۷	۱۵۱۸	۷۱۲/۷۳	
		-	۱۵۲۱	۷۲۶/۵۶	
۰/۰۰۰	۶/۰۳	۱/۶۰	۳	۴/۸۱	اقتصادی- اجتماعی
		۰/۲۷	۱۵۱۸	۴۰۳/۶۶	
		-	۱۵۲۱	۴۰۸/۴۷	
۰/۰۱۷	۳/۴۱	۱/۵۳	۳	۴/۵۸	فرهنگی- آموزشی
		۰/۰۴۵	۱۵۱۸	۶۸۰/۵۰	
		-	۱۵۲۱	۶۸۵/۰۸	

ناحیه‌ای اختلاف معنی دار وجود دارد. در بعد اقتصادی- اجتماعی بین میانگین وضعیت توسعه در پارکهای شهری با محله‌ای- همسایگی، منطقه‌ای با محله‌ای- همسایگی ناحیه‌ای با محله‌ای- همسایگی اختلاف معنی دار وجود دارد. همچنین بین میانگین بعد زیست محیطی در پارکهای شهری با منطقه‌ای، شهری با محله‌ای- همسایگی، ناحیه‌ای با محله‌ای- همسایگی بعد فرهنگی- آموزشی در پارکهای منطقه‌ای با محله‌ای- همسایگی اختلاف معنی دار

مخالف پارکها اختلاف معنی دار وجود دارد (رد فرضیه صفر). بر اساس آزمون توکی بین میانگین بعد کالبدی- ساختاری در پارکهای ناحیه‌ای با محله‌ای- همسایگی اختلاف معنی دار وجود دارد. همچنین بین میانگین بعد زیست محیطی در پارکهای شهری با منطقه‌ای، شهری با محله‌ای- همسایگی، ناحیه‌ای با محله‌ای- همسایگی، محله‌ای با منطقه‌ای و

مدیریت شهری

فصلنامه مدیریت شهری
Urban Management
شماره ۴۷ تابستان ۹۶
No.47 Summer 2017

۱۹۵

در پارکها بر اساس نوع پارک نشان می دهد که بیشترین میزان آسیب از نظر مراجعه کنندگان در پارکهای شهری و کمترین میزان آسیب اجتماعی در پارکهای محله‌ای- همسایگی بوده است.

در پاسخ به هدف و سوال تحقیق مبنی بر بررسی دروغیت پارکهای شهر شیراز بر اساس گویه‌های مختلف در ابعاد چندگانه توسعه پایدار شهری، نتایج به دست آمده از بررسی میانگین‌ها نشان می دهد که بر اساس دیدگاه شهروندان پارکها در هیچ یک از ابعاد توسعه در وضعیت چندگانه قرار ندارند، گرچه در برخی از جنبه‌ها تا حد متوسط توسعه یافته‌اند. مقایسه میانگین‌ها نشان می دهد که بدترین وضعیت مربوط به بعد اقتصادی- اجتماعی می باشد و بعد زیست محیطی توسعه پایدار در حد متوسط و اندکی بالاتر و سایر ابعاد کمتر از حد متوسط ارزیابی شده‌اند. بدترین وضعیت در بین مولفه‌های توسعه پایدار مورد ارزیابی، مربوط به سرمایه- گذاری بر امکانات اغذیه فروشی در پارکها با میانگین ۲/۳۸ بوده است. پس از آن، سرمایه گذاری مناسب اقتصادی در پارکها (میانگین ۲/۴۰)، وضعیت پارکینگ در پارکها (میانگین ۲/۴۴)، وضعیت عادلانه پارکها و فضای سبز (میانگین ۲/۵۱)، وضعیت توزیع عادلانه امکانات و خدمات موجود در پارکها در مناطق مختلف (میانگین ۲/۵۷)، انطباق وضعیت پارکها با وضعیت اقتصادی شهر (میانگین ۲/۵۹) در جایگاه بعدی قرار می گیرند. میانگین کل وضعیت توسعه در پارکهای شیراز ۲/۹۳ (از ۱۵) می باشد که نشان دهنده وضعیت نه چندان مطلوب پارکها در راستای تحقق توسعه پایدار شهر شیراز است. مقایسه میانگین کل توسعه به تفکیک نوع پارک دلالت بر بهتر بودن وضعیت در پارکهای منطقه‌ای و بدترین وضعیت در پارکهای محله‌ای- همسایگی دارد.

بنابراین نتیجه می گیریم که از دیدگاه شهروندان، پارکهای موجود در شهر شیراز (به عنوان نماینده فضای سبز) نتوانسته‌اند در حد چندگانه مطلوبی در

وجود دارد.

نتیجه‌گیری و جمع‌بندی

پژوهش حاضر در راستای بررسی وضعیت موجود پارکهای شهر شیراز در راستای تحقق توسعه پایدار شهری از دیدگاه شهروندان مراجعه کننده، به ارزیابی نوع مراجعه، هدف از مراجعه، میزان آسیب‌های اجتماعی و شاخصهای توسعه پایدار پرداخته است که نتایج به دست آمده از پژوهش نشان داد بیشترین نوع مراجعه به پارکها در سطح شیراز به صورت خانوادگی می باشد و در بین انواع پارکها بیشترین مراجعه کننده به صورت خانوادگی را پارکهای شهری دارا هستند. بنابراین ضرورت دارد محیط پارکها از جنبه‌های مختلف متناسب با استفاده خانوادگی باشد. حضور بیشترین مراجعه به صورت انفرادی و همچنین همراه با افراد هم محله‌ای در پارکهای محله‌ای- همسایگی بوده است. همچنین هدف از مراجعه اکثریت افراد به پارکها، تفریح عنوان شده است و بعد از آن انجام فعالیتهای ورزشی، کسب آرامش، ایجاد تعاملات اجتماعی و انجام مطالعه در اولویتهای بعدی قرار دارند. از آنجا که پارکها با هدف خدمت رسانی مناسب به شهروندان ایجاد و توسعه یافته‌اند و با توجه به اهمیت شناخت نیازها و شرایط استفاده کنندگان در برنامه- ریزی و مدیریت پارکها در جهت ارتقا توسعه پایدار شهری، نتایج به دست آمده می تواند در این روند یاری رسان باشد. لذا شایسته است پارکهای موجود با توجه به شرایط و نیازهای خاص تجهیز گردند. مقایسه میزان مولفه‌های آسیب اجتماعی در پارکها بیانگر این نکته است که مهمترین و بیشترین میزان آسیب‌های اجتماعی در پارکهای شهر شیراز به ترتیب بر اساس مشاهده بیشترین میزان، شامل مصرف قلیان، حضور ازادل و اوباش و مصرف مواد مخدر می باشد. شایان ذکر است که از میان نه آسیب موجود و مورد بررسی، میزان سه آسیب ذکر شده دارای اولویت بیش از حد متوسط و در حد زیاد بوده‌اند. مقایسه میانگین آسیب اجتماعی

در پی شهری

فصلنامه مدیریت شهری
Urban Management
شماره ۴۷ تابستان ۹۶
No.47 Summer 2017

۱۹۶

بر اساس اولویتهای ارائه شده در نتایج پژوهش با ارائه و اجرای برنامه‌های چند جانبه به منظور برقراری امنیت اجتماعی در پارکها و ایجاد رفاه بیشتر و در نتیجه افزایش رضایتمندی شهروندان از طریق:

جهت توسعه پایدار شهری گام بردارند. لذا شایسته است به منظور توسعه پایدار شهری، در جهت بهبود وضعیت فضای سبز شهر شیراز بويژه پارکها گام اساسی برداشته شود و به بهبود تمام ابعاد توسعه اقدام گردد.

- پیشنهادها

-- اجرای برنامه‌های آموزشی و فرهنگی به منظور تغییر مثبت در سطوح مختلف دانشی، بینشی و رفتاری افراد و آسیب-دیدگان اجتماعی و همچنین پیشگیری از اشاعه آن از طریق تبلیغات، ارائه بروشورها، سمینارها و برنامه‌های مختلف.

-- افزایش و گسترش فعالیت و همکاری با نیروی انتظامی در تذکر و برخورد با عاملان ایجاد جرایم و آسیبهای اجتماعی از جمله ممانعت از حضور اراذل و اوپاش در پارکها، جلوگیری از عرضه و استعمال قلیان و ...

در نهایت با توجه به نتایج مذکور، اعمال تدبیر لازم از طریق راهبردها و راهکارهای ذیل پیشنهاد می‌گردد:

- توسعه فضاهای سبز عمومی (پارک‌ها) با توجه به نیازهای گروه هدف.

- توجه به اهمیت دسترسی در استفاده شهروندان از پارکها و افزایش قابلیت دسترسی آنها با در نظر گرفتن گروه‌های هدف (افراد سالخوردگ، جوان، کودکان و نیز شاخص‌های تراکم شهری (تراکم جمعیتی و تراکم ساختمانی) که در نهایت منجر به ارتقاء میزان استفاده از فضای سبز و ارتقاء کیفی زندگی شهروندان خواهد شد.

- اقتباس معیارهای واضح و مناسب جهت تصمیم‌گیری خردمندانه و مشارکتی در زمینه مکان و موقعیت فضاهای سبز شهری جدید و نیز ارزیابی فضاهای سبز موجود.

- ایجاد بانک اطلاعاتی جامع در مورد فضاهای سبز و باز موجود، در حال احداث و نیز فضای سبز مورد نیاز مناطق و کمک به تصمیم بر چگونگی توزیع عدلانه فضایی آنها.

- تدوین و بازنگری طرح جامع فضای سبز شهر شیراز با توجه به ابعاد همه جانبه توسعه پایدار شهری.

- بکارگیری پشتونه علمی و تحقیقاتی مناسب به منظور طراحی، ساخت، توسعه و تجهیز پارکها بر اساس شرایط اقلیمی و منابع موجود، نیازمنجی شهرهای استفاده کننده و توجه به ویژگیهای جنسیت، سن و ... و فراهم آوردن فضای مناسب برای کودکان، جوانان، سالمندان و بانوان.

- کاهش میزان آسیبهای اجتماعی موجود در پارکها

مدیریت شهری

فصلنامه مدیریت شهری
Urban Management
شماره ۴۷ تابستان ۹۶
No.47 Summer 2017

۱۹۷

-- طراحی مناسب و مطابق با اصول فنی و شرایط محیطی و اجتماعی موجود در پارکها، به منظور افزایش دید و نظرارت و کنترل کافی و جلوگیری از ایجاد محیط‌های مستعد و مساعد جرم و آسیبهای اجتماعی به عنوان مثال: جلوگیری از ایجاد فضاهای پر و تاریک و تامین نظارت اجتماعی دیگران.

- برنامه‌ریزی و طراحی فضاهای سبز جدید که ظرفیت انطباق‌پذیری با تغییرات دوره‌ای محیطی و اقلیمی را دارند (اشاره به نوع درختان، گیاهان، میزان سایه‌اندازی و ...) و برنامه‌ریزی یا تدوین برنامه‌هایی جهت تضمین پایداری اکولوژیکی و زیست محیطی و حفظ ارزش‌های آنها از طریق استفاده از پوشش‌های گیاهی مقاوم به خشکی، تامین منابع آبی پایدار و افزایش راندمان آبیاری با توجه به شرایط ویژه اقلیمی و خشکسالیهای چند ساله اخیر.

- استفاده از شیوه‌های مدیریتی فنی صحیح شامل: آبیاری با تجهیز تکنولوژیهای آبیاری مناسب و تعیین نیاز آبی، استفاده از کارشناسان و کارگران ماهر، افزایش دانش و آگاهی‌های لازم و نظرارت بهینه، اعمال شیوه‌های صحیح کاشت و نگهداری گیاهان.

مدیریت شهری

فصلنامه مدیریت شهری
Urban Management
شماره ۴۷ تابستان ۹۶
No.47 Summer 2017

۱۹۸

- ایجاد و تقویت مشارکتهای مردمی همراه با تشویق، توسعه و بهره از توان تشکلهای مردم نهاد در جهت بهبود وضعیت پارکها و ایجاد و نگهداری از فضای سبز شهر شیراز.

- بهبود وضعیت و توسعه تجهیزات و امکانات رفاهی و اغذیه ای در پارکها و افزایش سرمایه گذاری در ایجاد امکانات اغذیه ای (اغذیه فروشی و ...) با توجه به اصول بهداشتی و سلامت برای ارائه خدمات به شهروندان بر اساس نیاز آنها.

- ایجاد و بهبود وضعیت پارکینگ در پارکها بویژه در پارکهای با سطح عملکرد و تعداد مراجعه کننده بیشتر.

- ارائه برنامه های آموزشی و فرهنگی مناسب در پارکها در جهت بهبود و گسترش روابط اجتماعی مناسب، تحکیم بنیان خانواده و بهبود توسعه پایدار اجتماعی و روانی.

منابع و مأخذ

- اذانی، مهری. عبدالیان راد، میلاد و محمد ملکی. (۱۳۸۹) برنامه ریزی فضای سبز شهری با تاکید بر مناطق گرم و خشک جنوب ایران. فضای جغرافیایی، سال دهم، شماره ۳۱، پاییز. صص ۱-۲۶.

- اردشیری، مهیار. (۱۳۷۹) توسعه پایدار و مدیریت شهری. مدیریت شهری. شماره ۳. صص ۱۵-۶.

- امین زاده، بهناز. افشار، دخی. (۱۳۸۱) طراحی و الگوهای رفتاری: پیشنهادی برای بهسازی پارک های شهری. محیط شناسی، ۳۰(۲۹): ۶۰-۴۳.

- بهمن پور، هومن. محرم نژاد، ناصر. (۱۳۸۹) توسعه پایدار فضاهای سبز شهری در شهر تهران.

- پاسبان اسلام، بهمن. تقی پور، عبدالله و غلام رضا وصالی. (۱۳۹۲) نگرشی بر فضای سبز کلان شهر تبریز. مجموعه مقالات اولین همایش ملی راهکارهای توسعه فضای سبز کلان شهر تبریز. صص ۷-۱۳.

- پوراحمد، احمد. (۱۳۸۸) مدیریت فضای سبز شهری منطقه ۹ شهرداری تهران، پژوهش های جغرافیای انسانی، شماره ۶۹. صص ۵۰-۲۹.

- پورجعفر، محمد رضا. خدایی، زهرا و علی پور

خیری. (۱۳۹۰). رهیافتی تحلیلی در شناخت مولفه ها، شاخص ها و بارزه های توسعه پایدار شهری. مطالعات توسعه اجتماعی ایران، سال سوم، شماره سوم. صص ۳۶-۲۵.

- تقوایی، علی اکبر. محمودی نژاد، هادی. (۱۳۸۵). توسعه پایدار و رفاه اجتماعی شهروندی. جستارهای شهر سازی، شماره پانزدهم و شانزدهم، صص ۴۷-۳۶.

- تقوایی، مسعود. کیومرثی، حسین. (۱۳۹۲). ارزیابی و مکان یابی بهینه پارکهای ناحیه ای و منطقه ای شهر شیراز. فصلنامه برنامه ریزی کالبدی-فضایی، سال اول، شماره دوم: ۳۶-۲۶.

- حسین زاده دلیر، کریم. قربانی، رسول و پری شکری فیروز جاه. (۱۳۸۸). تحلیل و ارزیابی کیفی سنجه های پایداری شهری در شهر تبریز. مطالعات و پژوهش های شهری و منطقه ای، سال اول. شماره دوم. صص ۲۱-۲.

- حمدى، کریم. وظیفه دوست، حسین و احمد هنری جعفرپور. (۱۳۸۸). بررسی تاثیر توریسم تاریخی-فرهنگی بر توسعه پایدار شهری همدان. پژوهشنامه علوم اجتماعی، سال سوم، شماره اول. صص ۷۲-۵۲.

- خاتون آبادی، سید احمد. (۱۳۸۹). شناسایی ویژگیها و دیدگاه های شهروندان در زمینه اولویت ها، نیازها و نحوه مشارکت در حفظ و نگهداری پارک های شهر اصفهان. سازمان پارکها و فضای سبز و دانشگاه صنعتی اصفهان. گزارش طرح پژوهشی.

- شیخ الاسلامی، علیرضا. کریمی، ببراز و رضا اقبالی. (۱۳۸۸). ارزیابی توسعه پایدار شهری کلانشهر شیراز. چشم انداز زاگرس. سال اول، شماره دوم. صص ۵۲-۳۱.

- نقدی، اسدالله. محمد پور، احمد. (۱۳۸۹). ارزیابی مشارکتی در مناطق حاشیه و روستاهای منتخب شهرستان بهار همدان. رفاه اجتماعی، سال دهم، شماره ۳۶. صص ۲۱۵ تا ۲۲۹.

- قرخلو، مهدی. حسینی، سید هادی. (۱۳۸۵).

مدیریت شهری

فصلنامه مدیریت شهری
Urban Management
شماره ۴۷ تابستان ۹۶
No.47 Summer 2017

۱۹۹

- با تأکید بر توزیع کاربری فضای سبز. جغرافیا (فصلنامه علمی پژوهشی انجمن جغرافیای ایران)، دوره جدید، سال هشتم، شماره ۲۶. صص ۱۴۹-۱۳۵.
- نقدی، اسدالله. محمدپور، احمد. (۱۳۸۹). ارزیابی مشارکتی در مناطق حاشیه و روزتاهای منتخب شهرستان بهار همدان. رفاه اجتماعی، سال دهم، شماره ۳۶، صص ۲۱۵ تا ۲۲۹.
- هاشمی، ابراهیم. کافی، محسن. هاشمی، سید محمود و مهدی خان سفید. (۱۳۸۸). تجزیه و تحلیل روند تغییرات فضای سبز شهری: مطالعه موردی منطقه دو تهران. علوم محیطی، سال ششم شماره سوم. صص ۷۳-۸۶.
- Ambrey, C. Fleming, C. (2013). Public green space and life satisfaction in urban Australia. *Urban studies* 51, Pp: 1290-1321.
- Bertram, C. Rehdanz, K. (2014). The role of urban space for human well-being. Working paper, No. 1911, Pp: 1-31. www.ifw-kiel.de/ineteconomics.org
- Chiesura, A. (2004). The role of urban park for the sustainable city, *Landscape and Urban Planning* 68, Pp: 129-138.
- Hall, p. (1993). Toward sustainable, livable and innovative cities for 21st century, in proceedings of the third conference of the world capitals, Tokyo, Pp: 22-28.
- Jones, A. Hillsdon, M. Coombes, E. (2009). Green space access, use, and physical activity: Understanding the effects of area deprivation. *Preventive Medicine*, Vol 49, No 6, Pp: 500-505.
- Jorgensen, A. Hitchmough, J. Dunnett, N. (2007). Woodland as a setting for housing- appreciation and fear and the contribution to residential satisfaction and place identity in warrington new town, UK. *Landscape and urban planning*, Vol 79, No 3, Pp: 273-287.
- شاخص های توسعه پایدار شهری. جغرافیا و توسعه ای ناحیه ای. شماره هشتم. صص ۱۷۷-۱۵۷.
- لاهیجانیان، اکرم الملوك. شیعه بیگی، شادی. (۱۳۸۹). رویکردی تحلیلی به طراحی و مدیریت پارک های شهری و رابطه آن با سلامت شهر وندان. *هویت شهر*, سال پنجم، شماره ۷. صص ۹۵-۱۰۴.
- لاهیجانیان، اکرم الملوك. شیعه بیگی، شادی. (۱۳۸۹). طراحی و ساماندهی پارکها در محیط زیست شهری. *مطالعات مدیریت شهری*. سال دوم، شماره ۲. صص ۸۷-۷۱.
- مجذوبیان، هنریک. (۱۳۷۴). مباحثی پیرامون پارک ها، فضای سبز و تفرجگاه ها. سازمان پارک ها و فضای سبز تهران، شماره ۴۴.
- محمدی، جمال. محمدی ده چشم، مصطفی و منصور ابافت یگانه. (۱۳۸۶). ارزیابی کیفی نقش فضاهای سبز شهری و بهینه سازی استفاده شهر وندان از آن در شهر کرد. *محیط شناسی*، شماره ۴۴. صص ۱۰۴-۹۵.
- مشکینی، ابوالفضل، رحیمی، محسن، محمدپور، صابر و محمد اکبرپور سراسکانرود. (۱۳۸۹). ارزیابی و تحلیل کاربری های شهری با تأکید بر کاربری فضای سبز شهری شهر گلستان. *جغرافیا و توسعه ناحیه ای*, شماره پانزدهم، پاییز و زمستان. صص ۱۱۵-۹۱.
- مفیدی شمیرانی، سید مجید. افتخاری مقدم، علی. (۱۳۸۸). توسعه پایدار شهر، دیدگاه ها و اصول اجرایی آن در کشورهای در حال توسعه. *ساخت شهر*, سال ششم. شماره ۱۲. صص ۱۵-۲۵.
- ملکی، سعید. (۱۳۸۲). شهر پایدار و توسعه پایدار شهری. *مسکن* شماره ۱۰۲. صص ۵۳-۳۴.
- ملکی، سعید. (۱۳۹۰). سنجش توسعه پایدار در نواحی شهری با استفاده از تکنیکهای برنامه ریزی. *نمونه موردی: ایلام*. *جغرافیا و توسعه*, شماره ۲۱. صص ۱۳۶-۱۱۷.
- موسی کاظمی، سید مهدی و سکینه علی اکبری. (۱۳۸۹). تحلیل پایداری زیست اجتماعی شهر ایلام

- Kaplan, S. (1995).The restorative benefits of nature: toward an integrative framework. Journal of environmental psychology, Vol 15, Iss 3, Pp: 169-182.
- Kong, Fanhua & Nobukazu Nakagoshi. (2006). Spatial-temporal gradient analysis of urban green spaces in Jinan, China, Landscape and Urban Planning 78, Pp: 147–164.
- Mackerron, G. Mourato, S. (2013). Happiness is greater in natural environments. Global environmental change, Vol 23, Iss 5, Pp: 992-1000.
- Mc Cormack, G. Rock, M. Toohey, A. Hignell, D. (2010). Characteristics of urban parks associated with park use and physical activity: A review of qualitative research. Health & Place, Vol 16, Pp: 712-726.
- Mukoko, S. (1996). On sustainable urban development in sub-saharan Africa, cities,13(40), Pp: 265-271.
- Schetke, S., S. Qureshi, S. Lautenbach, and N. Kabisch.)2016(What determines the use of urban green spaces in highly urbanized areas? Examples from two fast growing Asian cities, Urban Forestry & Urban Greening, Vol. 16, Pp. 150-159.
- Schipperijn, J. (2010). Use of urban green spaces. Forest & landscape research. Forest & landscape Denmark, Frederiksberg, No 45, P: 155.
- Sugiyama, T. Francis, J. Middeltone, N.O. wen,N. Giles- Cortti, B. (2010). Associations between recreational walking and attractiveness, size and proximity of neighbourhood open spaces. American journal of public health, vol 100, No 9, Pp: 1752-1757.
- Sugiyama, T. Leslie, E. Giles-corti, B.Owen, N (2008). Associations of neighbourhood Greenness with physical and mental health: Do walking, social coherence and local social interaction explain the relationships?. Journal of epidemiology and community health, vol 62, Pp: 1-6.
- Takano, T. Nakamura, K. Watanabe, M. (2002). Urban residential environments and senior citizens' longevity in megacity areas: the importance of walkable green spaces. Journal of epidemiol community health, vol 56, Pp: 913-918.
- Ulrich, R. Simons, R. losito, B. Fiorito, E. Miles, M. Zelson, M. (1991). Stress recovery during exposure to natural and urban environments. Journal of environmental psychology, Vol11, Iss 3, Pp: 201-230.
- Van den berg, A. Ter heigne, M. (2005), Fear versus fascination: an exploration of emotional responses to natural threats. Journal of environmental psychology, Vol25, Iss 3, Pp 261-272.

میری شهری

فصلنامه مدیریت شهری
Urban Management
شماره ۴۷ تابستان ۹۶
No.47 Summer 2017

۲۰۰